

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง

Factors Influencing the Student's Quality in the Small Primary Schools at Lampang Province

ธนัช มหาสินทรัพย์^{1*} , ชัยณรงค์ สุวรรณสาร^{2**}
Tanat Mahasinsap^{1*} , Chainarong Suvarnasara^{2**}

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

เลขที่ 1110/5 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

¹Doctor of Philosophy Program in Educational, Administration and Leadership,
Faculty of Education, Saint John's University

1110/5 Vibhavadi Rangsit Road, Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

เลขที่ 1110/5 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

²Faculty of Education, Saint John's University

1110/5 Vibhavadi Rangsit Road, Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครู จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายความตรงเชิงโครงสร้างโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร ประกอบด้วย การกระตุ้นทางปัญญา การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

*ผู้เขียนหลัก

อีเมล: natndet@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษา (อาจารย์ ดร. ประจักษ์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น)

ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน (3) ปัจจัยด้านคุณภาพการสอน ประกอบด้วย พฤติกรรมการสอนของครู การร่วมมือและการแข่งขัน ความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน และการจัดรูปแบบชั้นเรียน และ (4) ปัจจัยด้านคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย ดี เก่ง และมีสุข 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนน้อยที่สุด คือด้านสภาพแวดล้อม 3) ผลการตรวจสอบความตรงของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 52.33 ที่องศาอิสระค่า $df = 45$ ($p = 0.21086$) ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ 0.95 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.021

คำสำคัญ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้เรียน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objective of this research was to develop and investigate a linear structural relationship model of factors affecting learner quality in small-sized primary school in Lampang province. The sample of this study consisted of 400 teachers. The research instrument was the questionnaire. Data were analyzed through descriptive statistics and construct validity via computer software.

The results of this research showed as follows: 1) the factors influencing the learner quality in primary school included (1) executive leadership: intellectual stimulation, individualized consideration, inspirational motivation, and idealized influence, (2) environment: internal environment, external environment, and interaction with community, (3) instruction quality: instructional behavior of teacher, cooperation and competitiveness, relationship between teacher and students, and classroom management, (4) learner quality: Goodness, Intellect, and Happiness. 2) factors that influence the quality of the students most is the leadership, management. And the factors that influence the quality of the learning environment is minimal. 3) the results of validity of casual relationship model of executive leadership influencing learner quality in small-sized primary school in Lampang province showed that: the model was consistent to empirical information with chi - square of 52.33 at 45 degrees of freedom (df) ($p = 0.21086$), which was statistically significantly different from zero. Goodness of Fit Index (GFI) was 0.98, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) was 0.95 and Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) was 0.021.

Keywords

Factor Influencing the Quality, Student's Quality, Small Primary Schools

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาคนเพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศ การศึกษาจึงมีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาของไทยได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตราบจนได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อเป็นกรอบในการปฏิรูปการศึกษา เป็นกฎหมายสำคัญที่เป็นแม่บทในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ทัดเทียมอารยประเทศโดยการปฏิรูประบบการศึกษาไทยอย่างเด่นชัดในทุกด้าน ที่สำคัญคือแนวทางการจัดการศึกษา การบริหารจัดการ มาตรฐานและการประกันคุณภาพ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ศักยภาพ ทักษะและคุณลักษณะด้วยทักษะชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552, 127) โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่การบรรลุผลตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของสต็อกดิล (Stogdill, 1974, 162-180) และบาส (Bass, 1994, 289-297) ที่ได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกันว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leaderships) มักจะแสดงพฤติกรรมความสามารถของผู้นำที่จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อและพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำงานของผู้นำเพื่อที่จะให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร โดยที่ผู้บริหารจะมีความสำคัญที่สุดในการสนับสนุนครูที่เป็นบุคลากรหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการสำคัญ เพราะจะช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาและข้อค้นพบของนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน ดังเช่น Nicholson (2003) และ อินทอร โควังชัย (2554) พบว่า ผู้บริหารยังมีบทบาทที่สำคัญ คือ สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สนับสนุนการนิเทศการจัดการเรียนการสอน การกำกับติดตามประเมินผลการพัฒนาหลักสูตร การจัดการแหล่งเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ การจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการเผยแพร่ผลงานและการให้ขวัญกำลังใจเป็นต้นสิ่งเหล่านี้นับได้ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่ามีคุณภาพหรือไม่ อีกทั้งยังเป็นการแสดงศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย

ปัจจุบันสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 31,286 โรง ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554 - พ.ศ. 2558) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2554 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในภาพรวมพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 89.09 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี แต่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพเพียงร้อยละ 68.91 และไม่ได้รับรองมาตรฐานถึงร้อยละ

30.09 สถานศึกษาในภาคกลางได้รับการรับรองมาตรฐานสูงสุดร้อยละ 71.18 สถานศึกษาในภาคใต้มีสัดส่วนสถานศึกษาที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสูงสุดแค่ร้อยละ 31.71 โดยที่สถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ ร้อยละ 87.37 ส่วนทางด้านผู้เรียนพบว่า มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีสัดส่วนระดับดีมากที่สุด ส่วนที่ต้องปรับปรุงเร่งด่วนคือ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐาน และพัฒนาสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา สำหรับสมรรถนะศักยภาพตามความถนัด มีร่างกายสุขภาพที่ดี มีจิตใจที่เบิกบาน และมีความสุข สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านดี เก่ง มีสุข ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2552 พบว่าค่าเฉลี่ยผลการสอบทุกวิชาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้โดยมีสาเหตุมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556, 19-38)

จังหวัดลำปางตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ลักษณะทางภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขา มีทั้งหมด 13 อำเภอ มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 324 โรง จำแนกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 18 โรง โรงเรียนกลางจำนวน 20 โรง และโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 286 โรง โดยแยกเป็น 3 เขตพื้นที่การศึกษา คือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 117 โรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 2 จำนวน 118 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 จำนวน 89 โรง มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 4,528 คน ซึ่งจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มจะลดลงเรื่อย ๆ อันเนื่องมาจากอัตราการเกิดลดลง ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนทรัพยากรบุคคล เงิน งบประมาณ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ สภาพปัญหาของปัจจัยที่มีอิทธิพลคุณภาพของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของจังหวัดลำปางที่ผ่านมาพบว่า การจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กของจังหวัดลำปาง ในภาพรวมปัจจุบันมีปัญหาหลายด้านเช่นเดียวกับโรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศไทย ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน ผลการทดสอบทางการศึกษาจากสำนักงานทดสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ระดับชาติ (O-NET) อยู่ในระดับปานกลางและการบริหารจัดการในสถานศึกษา คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล สิ่งเหล่านี้ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของจังหวัดลำปางซึ่งเป็นจังหวัดที่มีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นจำนวนมากและประสบปัญหาเหมือนกับสถานศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเช่นกัน จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในจังหวัดลำปาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงโดยผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ในโรงเรียนขนาดเล็กต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง
2. เพื่อตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง

วิธีการวิจัย

1. **ประชากร** ได้แก่โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง รวมจำนวน 322 โรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 1,425 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ของแฮร์ (Hair, 2006, 112) จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 134 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 133 คน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 1 จำนวน 133 คน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด จำนวน 400 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานตอนที่ 2–5 เป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ที่วัดด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร สภาพแวดล้อม คุณภาพการสอน และการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการปรับปรุงแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของข้อคำถาม แล้วดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามปรับปรุงโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความชัดเจนของภาษาและรูปแบบของแบบสอบถาม แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC (Item Objective Congruence) โดยการนำข้อคำถาม ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และติดตามผลทางโทรศัพท์หลังจากส่งแบบสอบถามอย่างน้อย 1 สัปดาห์ แล้วนำแบบสอบถามที่รวบรวมข้อมูลได้มาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาทำการลงรหัส (Coding) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ คำอธิบายการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัดภาวะผู้นำผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธีการประมาณค่าความเป็นไปได้สูงสุด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งพิจารณาจาก

ค่าไค-สแควร์ โดยมีค่าไค-สแควร์ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือสัดส่วนของค่าไค-สแควร์กับค่าองศาความอิสระไม่เกิน 2.00 มีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGF) มากกว่า .90 ขึ้นไป มีค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (SRMR) และมีค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของค่าความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) น้อยกว่า .05 การวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝง (Structural Equation Models for Latent Variable) เพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์และตรวจสอบแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแบบมีตัวแปรแฝงเพื่อตรวจสอบความตรงของแบบจำลองสมมติฐานเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Hair, 2006, 662)

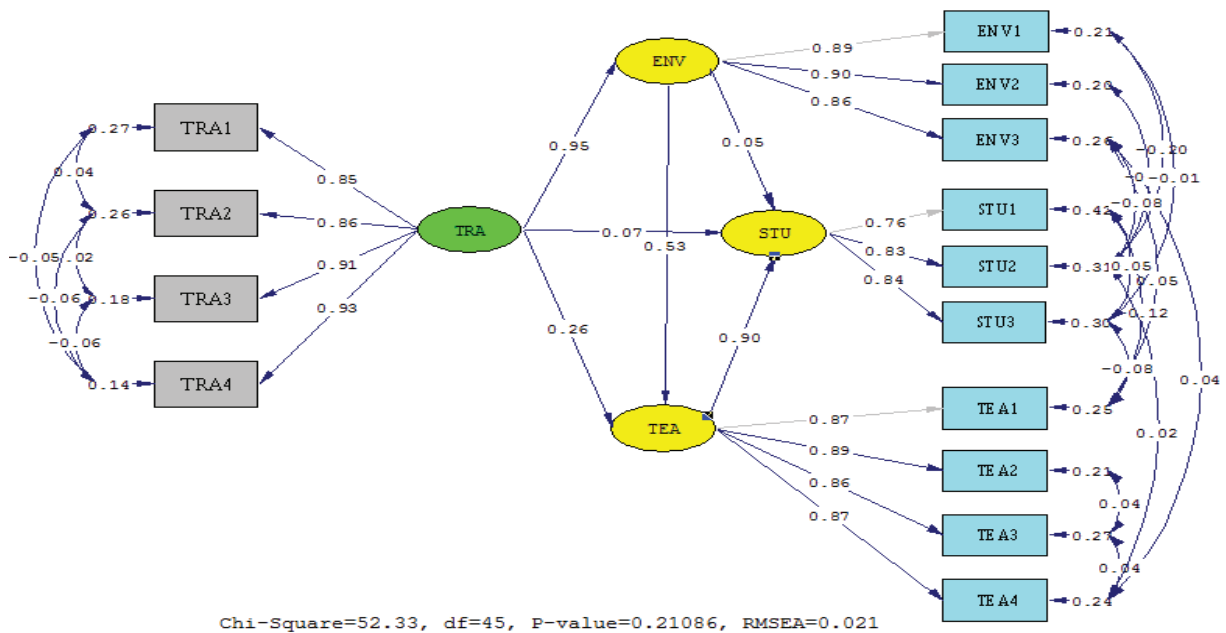
1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำส่งแบบสอบถามจำนวน 400 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 380 ฉบับ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 95.00 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า รูปแบบการวัดภาวะผู้นำผู้บริหาร (TRA) มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 52.33$, $df = 45$, $p = 0.21086$) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่า 0.91 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.17 ตัวแปรที่มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.701

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถิติบรรยายเพื่อวิเคราะห์แจกแจงความถี่ของตัวแปรภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง และศึกษาลักษณะการกระจายแจกแจงของตัวแปรในการวิจัย และสถิติวิเคราะห์พื้นฐาน และวิเคราะห์แบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย

1. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำผู้บริหาร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร คือ การกระตุ้นทางปัญญาการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การสร้างแรงบันดาลใจ และการมีอิทธิพลเชิงอุดมการณ์ 2) สภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน และความสัมพันธ์กับชุมชน 3) คุณภาพการสอน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัวแปร คือ คุณภาพ การสอน พฤติกรรมการสอนของครู การร่วมมือและการแข่งขัน ความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน และการจัดรูปแบบชั้นเรียน และ 4) การบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร คือ ดี เก่ง และมีสุข

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง พบว่า รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1: แสดงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ ดังนี้

2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยตัวแปรแฝง รวม 4 ตัว แบ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัว และตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัว ได้แก่ 1) ตัวแปรแฝงภายนอก 1 ตัวแปร คือ ตัวแปรแฝงภาวะผู้นำผู้บริหาร (TRA) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (TRA1) (2) การสร้างแรงบันดาลใจ (TRA2) (3) การกระตุ้นทางปัญญา (TRA3) และ (4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (TRA4)

2.2 ตัวแปรแฝงสังเกตได้ 2 ตัวแปร คือ 1) สภาพแวดล้อม (ENV) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน (ENV1) สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน (ENV2) และความสัมพันธ์กับชุมชน (ENV3) และ 2) คุณภาพการสอน (TEA) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ พฤติกรรมการสอนของครู (TEA1) การร่วมมือและการแข่งขัน (TEA2) ความสัมพันธ์ของครูและนักเรียน (TEA3) และการจัดรูปแบบชั้นเรียน (TEA4)

2.3 ตัวแปรแฝงภายใน คือ คุณภาพผู้เรียน (STU) วัดจากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัว คือ ดี (STU1) เก่ง (STU2) และ มีสุข (STU3)

2.4 รูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ที่แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Chi-Square = 52.33, df = 45, p-value = 0.21086, GFI = 0.98, AGFI = 0.95, CFI = 1.00, RMSEA = 0.021) คำนวณหาค่าองค์ประกอบ

ที่เป็นสัมประสิทธิ์มาตรฐานแบบสมมาตร (Completes Standardized Coefficient) ของตัวแปรสังเกตได้ ทุกตัวมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.76 ถึง 0.93 โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัว สรุปได้ว่าภาวะผู้นำผู้บริหารสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน ได้ร้อยละ 1 แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง พบว่า ประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผล คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (TRA4) มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.93 อาจเป็นเพราะว่าครูคือ ผู้ที่ถ่ายทอดความรู้และอบรมสั่งสอน อีกทั้งยังเป็น บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นไปตามความต้องการของ ทุกฝ่าย นอกจากนี้ครูยังเป็นผู้ที่รับนโยบายโดยตรงจากผู้บริหารเพื่อนำไปปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารจึงให้ ความสำคัญกับครูเป็นบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของบาส (Bass, 1994) และงานวิจัยของ นิโคลสัน (Nicholson, 2003) ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความประพฤติที่แสดงให้เห็นว่าเข้าใจและยอมรับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล มอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถของบุคคล เปิดโอกาสในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ ในการเรียนที่ดีโดยผู้นำจะแสดงบทบาทเป็นครูที่เลี้ยงและที่ปรึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ตามให้พัฒนา ระดับความต้องการของตนสู่ระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ผู้นำจะใช้วิธีการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ตาม เพื่อเพิ่มการเรียนรู้และความกล้ารวมทั้งความมั่นใจแก่ผู้ตาม

2. ความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพ ผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้มีค่า $\chi^2/df = 52.33$, $df = 45$, $p = .000$ ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.98 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) = 0.95 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) = 0.17 แสดงให้เห็นว่าภาวะ ผู้นำผู้บริหารมีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน โดยที่ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีอิทธิพล ผ่านลักษณะของงานโดยมีรูปแบบที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีเท่ากัน ส่วนความพึงพอใจ ในการทำงานเป็นตัวแปรส่งผ่านที่แสดงค่าอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่านมีมากกว่า โดยมีรูปแบบภาวะผู้นำของ ผู้บริหารที่มีประสิทธิผลในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืนโดยที่รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีประสิทธิผล ในการปฏิรูปการศึกษาแบบยั่งยืนเป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมตัวแปรปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปร ความยืดหยุ่นผูกพันต่อองค์กร การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงาน ความฉลาดทางอารมณ์ และภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนตัวแบบสมการโครงสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์นอกจากนี้แล้ว คุณภาพของนักเรียนที่เกิดจากประสิทธิภาพการทำงาน ร่วมกันของครู โดยการให้ความหมาย วิธีการวัด และผลกระทบของประสิทธิภาพการทำงานร่วมกันของครู ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

ซึ่งผลวิจัยนี้ได้ตรงกับงานของกอดดาร์ด (Goddard, 2000) ที่พบว่าคุณภาพทางการเรียนของนักเรียนเกิดจากการรับรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกันของครู โดยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยตรง

3. ค่าความแปรปรวนของอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนที่สามารถอธิบายได้มีค่าค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ศึกษาตัวแปรสาเหตุเพียงตัวแปรเดียว คือ ภาวะผู้นำผู้บริหาร ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของอิทธิพลการบริหารคุณภาพผู้เรียน แต่ผู้วิจัยต้องการสิ่งเดียว คือ ภาวะผู้นำผู้บริหาร เนื่องจากคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนในประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตด้านคุณภาพอย่างหนัก ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าวที่เป็นข้อค้นพบจากงานวิจัย เนื่องจากผู้บริหารการศึกษาไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนแต่ไปให้ความสำคัญกับงานด้านธุรการ อาคารสถานที่และการเงิน โดยมองว่าเป็นงานหลักที่ผู้บริหารต้องทำเอง สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ประเทศไทยหาผู้บริหารที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเรื่องการจัดการคุณภาพผู้เรียนน้อยมาก โดยผู้บริหารขาดความเข้าใจว่า การบริหาร คือ การจัดการที่มุ่งการพัฒนาการเรียนรู้อะไรของผู้เรียน ดังนั้นการบริหารจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ เพราะผู้บริหารเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดของการทำงานในองค์กร นอกจากนี้ภาวะผู้นำผู้บริหารยังมีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางวิชาการของผู้เรียน และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในการทำนายวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเชิงต่อต้านเพื่อทดสอบรูปแบบการพยากรณ์ที่มีองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัสเซล (Russell, 2000) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบวิถีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนในการทำนายวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเชิงต่อต้านเพื่อทดสอบรูปแบบการพยากรณ์ที่มีองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์กรและวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรและแบบวิถีภาวะผู้นำและผลการศึกษาพบว่า คะแนนการวิเคราะห์ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคะแนนการวิเคราะห์ปัจจัยวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงเพิ่มความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการทำนายวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนที่สำคัญในการทำนายวัฒนธรรมเชิงต่อต้านองค์กรที่มีวัฒนธรรมย่อยซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะ แบบของงานมีอิทธิพลต่อแบบของแบบวิถีภาวะผู้นำ

4. การที่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการทำนายวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนที่สำคัญในการทำนายวัฒนธรรมเชิงต่อต้านองค์กรที่มีวัฒนธรรมย่อยซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะแบบของงานมีอิทธิพลต่อแบบของแบบวิถีภาวะผู้นำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ตรงตามแนวคิดทฤษฎีของบาส (Bass, 1994, 220) ที่ได้กล่าวไว้ว่าผู้ตามจะทำงานได้ผลงานเกินความคาดหมายที่ผู้นำตั้งไว้ ดังนั้นทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นการแสดงพฤติกรรมความสามารถของผู้นำที่จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติความเชื่อ และพฤติกรรมของบุคคลอื่นโดยการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการทำงานของผู้นำเพื่อที่จะให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายที่ตั้งไว้ขององค์กร

5. วิธีการวัดคุณภาพผู้เรียน เป็นการสอบถามจากการรับรู้ของครู ไม่ได้สอบถามผู้ครอบครองตัวแปรโดยตรง จึงส่งผลให้ข้อมูลที่ได้อาจจะขาดความตรงและความเที่ยง ทำให้นขนาดของอิทธิพลของภาวะผู้นำผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนมีค่าน้อย

สรุป

การวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) ได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง เป็นรูปแบบที่มีการบูรณาการการโมเดลได้ลงตัวจากการดัดแปลง และวิเคราะห์ตัวแปรจนได้เป็นโมเดลต้นแบบการวิจัย 2) การตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง โดย การศึกษาตัวแปรซึ่งผ่านการตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์นักศึกษามหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไปอย่างมาก อีกทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนได้ด้วย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ภาวะผู้นำผู้บริหาร 2) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน 3) คุณภาพการสอนของครู และ 4) การบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีสุข โดยที่รูปแบบนี้สามารถนำมาพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษา อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาได้ต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้แล้วผลการวิจัยยังทำให้ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยลำดับความจำเป็นและความต้องการสำหรับการพัฒนาการศึกษาของชาติให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ โดยที่ภาวะผู้นำผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการคุณภาพผู้เรียน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลและข้อค้นพบไปจัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างสูงสุด อีกทั้งสถาบันการศึกษาที่ผลิตนักศึกษาสาขาบริหารการศึกษาควรนำรูปแบบจากการวิจัยนี้ไปเป็นต้นแบบของการวิจัยเพราะรูปแบบการวิจัยนี้ได้ผ่านกระบวนการออกแบบการวิจัย รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล น่าจะเป็นต้นแบบของการวิจัยในสาขานี้ได้หรือนำผลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2556). **รายงานลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**.
- กระทรวงศึกษาธิการ**. ลำปาง: ลำปางพรินติ้ง.
- อินทพร โควังชัย. (2554). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับคุณภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- Bass, B. M. (1994). **The Full Range Leadership Development Programs: Basic And Advance Manual**. New York: Binghamton.
- Hair, J. F. (2006). **Multivariate Data Analysis**. New Jersey: Pearson Education.
- Goddard, R. D. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and effect on student achievement. **American Education Research Journal**. 37 (2), 479-507.
- Nicholson, M. R. (2003). **Transformational Leadership and Collective Efficacy: A Model of School Achievement**. Doctoral Dissertation, The Ohio State University 2003, Dissertation Abstracts International, (CD-ROM), 9990235.
- Russell, C. A. (2000). **Community College Academic Deans: Leadership Frames and Stress**. Doctoral Dissertation, The Ohio State University 2003, Dissertation Abstracts International, (CD-ROM), 9990484.
- Stogdill, A. B. (1974). **Handbook of Leadership: A Survey of Theory and Research**. New York: Free Press.